

Résztevő művészek

Csomortáni Gál László	- Csíkszereda
Demeter István	- Székelykeresztúr
Donát Lajos	- Sepsiszentgyörgy
Domján Sándor	- Nagyszalonta
Gálffy Bódi Tamás	- Mezőbergenye
Gy. Szabó Béla †	- Gyulafehérvár
Imets László	- Csíkszereda
Jorga Ferenc	- Szászrégen
Kalló Gyula	- Ketesd
Kelemen Dénes Lehel	- Kőhalom
Kovács Géza	- Székelyszentkirály
Kudor Ferenc †	- Bánfihunyad
Kudor István,	- Bánfihunyad
Miholcsa József	- Marosvásárhely
Molnár Dénes †	- Vadasd
Papp Béla	- Kolozsvár
Portik Sándor	- Gyergyószentmiklós
Salló István †	- Csíkszereda
Szervátiusz Jenő †	- Kolozsvár
Szervátiusz Tibor	- Kolozsvár
Sütő Levente	- Vargyas
Tamási Árpád	- Szentegyháza
Vecserka Zsolt	- Körtvélyfája
Walter Frigyes †	- Nagybánya

„Vissza a gyökerekhez – a fafaragástól a fametszésig”

című kiállítás megnyitóján

„A hegycsúcsról más távlatok tárulnak elénk.” – mondja Nemeskürty tanár úr. Ezért van az, hogy azon a hosszú vándorúton, ami az életünk, időről időre fel kell másznunk a hegytetőre, és más távlatokban is át kell gondolnunk a dolgokat. Át kell gondolnunk, hogy mit teszünk, hogy hogyan élünk. Át kell gondolnunk, hogy mennyi utat tettünk meg, helyes-e, jó-e az irány, ami felé tartunk.

A művészet mindig emberségünkről beszél. Feladatról és küldetésről, szerelemről és szeretetről, jóról és rosszról, hiányról és vágyról, összetartozásról és közösségről, távolságról és közelségről. Egy szóval: életről és halálról.

A művészet, az alkotás hatalmas titok. Régi szobrász mondás, hogy a szobor benne van a kőben, a fában, vagy a márványban csak ki kell szabadítani. Egyszerűen le kell faragni róla a fölösleget. De honnan szabadítjuk ki a gondolatot, magát a művet, amely a fában testet ölt. És vajon kiszabadítjuk-e, vagy megérkezik hozzánk? Mi alkotjuk meg kemény munkával vagy ránk talál? Egyszerűen csak hozzánk tartozik, mint maga a munka, amellyel elkészül?

A művészet, az alkotás nincs meg találkozás nélkül. A befogadó emberrel történő találkozás nélkül, aki figyelmes lélekkel közeledik a műhöz, és gondolataival befejezi az alkotás folyamatát. Vagy az alkotó fejezi be benne? Akármint is van nagyszerű pillanat ez.

Ezért aztán hatalmas dolog, igazi ünnep – ha szabad így mondanom – igazi hegymászás egy-egy kiállítás megnyitóján.

„Minden, ami a hazafiakat összehozza, még ha legcsekélyebb ok lenne is, hasznos és jó, s áldott következési számlálhatatlanok.” – írja gróf Széchenyi István, s maga is sokat tett azért, hogy a nemzet tagjait, a honfiakat közelebb hozza egymáshoz. Épített tudományos akadémiát, lóversenypályát és kaszinót. Gondolata különösen igaz, ha kultúráról, művészetről beszélünk.

„A Vármegye Galéria jó szövetségést választott küldetése teljesítéséhez: a képzőművészetet, amely a lelkekre hat, ezért soha megenni nem lehet.

Ide mindig sokan jönnek. Néha be sem férnek a pinceterembe. Mert itt Erdély ég és éget a lelkekben. Kiolthatatlanul.” – állítja Beke György. A galéria és az Erdély Művészetéért Alapítvány küldetése, hogy Erdélyt, az emberséges erdélyi emberek életét állítsa elénk. Az a küldetése, hogy segítse létrejönni a találkozást az erdőntúli ország gondolataival. Köszönet és hála ezért a munkáért, amelyet két évtizede végez hatalmas lelkesedéssel és elszántsággal, ügyességgel és elkötelezettséggel.

Kölcsey Ferenc unokaöccséhez, Kölcsey Kálmánhoz írott művében, a Parainesis-ben így ír: *„Szeretni az emberiséget, ez minden nemes szívnek elengedhetetlen föltétele. Az emberiség egésze nem egyéb számtalan háznépekre oszlott nagy nemzetségnél, melynek mindegyik tagja rokonunk, s szeretetünkre és szolgálatainkra egyformán számot tart. Azonban - jól megértsd! - az ember véges állat (értsd: élőlény), hatása csak bizonyos meghatározott körben munkálhat. Azért ne hidd, mintha Isten bennünket arra alkotott volna, hogy a föld minden gyermekeinek egyforma testvérok, s a föld minden tartományainak egyforma polgáruk legyünk. A nap temérdek égitesteket bevilágít, de a világegyetem minden részeire mégsem hat ki: így az ember, ha nagyobb erőt nyert örökül, s erejének megfelelő állást von a sorstól, ezrek, sőt milliomok előtt jótékony napként világíthat, de az egész emberi nemre jóltevő behatást gyakorolni az a nagyok legnagyobbikának sem adatik.”*

Más szóval – Tamási Áronéval – azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne. Ott kell élnünk, ahol értik a szavunkat, a gondolatainkat. Ott kell élnünk, ahol a mi napunk melegíteni tudja azokat, akik ránk vannak bízva. Ott kell élnünk, ahová tartozunk. Az otthonunkat – meglehet – készen kapjuk. Meglehet, magunknak kell újra felépíteni – de dolgoznunk kell érte az bizonyos!

Másképpen fogalmazva: lakóhelyet, állampolgárságot –ilyent vagy olyant – születéssel nyerünk. Hazánk és otthonunk csak rajtunk által lehet. A felelősség által, melyet érte magunkra veszünk.

A mi otthonunkkal csúnyán elbánt a 20. század. A nemzetnyi családot sokfelé szaggatta és szórta szét az idő, s az elmúlt 20 esztendőben éppen csak el tudtunk indulni újra egymás felé.

Ahhoz, hogy a dolgok megváltozzanak ennek az egész családnak újra meg kell tanulnia vágyakoznia arra, ami az övé. Különösen nekünk itt, Magyarországon és Budapesten. Újra meg újra fel kell fedeznünk, meg kell ismerünk Erdélyt, s a benne élőket a magunk számára. Szükségünk van minden találkozásra, minden kézfogásra, minden egymás felé induló gondolatra.

Hálásan köszönöm tehát, hogy eljöttek közénk. Köszönöm, hogy van mondanivalójuk a számunkra. Köszönöm, hogy engedik magukat felfedezni, s Önökkel, az Önök által létre hívott, anyagba formázott gondolatokkal felfedezhetünk egy darab Erdélyt. Erdélyt, ami nem csak „ég és éget”, hanem világít és melegít, ami összeköt, és nem elválaszt. Ami nem csak viharos múltunk, hanem meglehetősen munkás jelenünk és reményeink szerint békés jövőnk része.

Kívánom tehát mindannyiunknak, hogy gyönyörködjünk ezekben a távlatokban, találjunk egymásra gondolatainkban.

Ünnepeljünk együtt!

Kövér László
a Magyar Országgyűlés Elnöke

Vármegye Galéria, 2010. december 1.

Erdélyi metszőművészek

A fa- és linómetszet műfajban megálmodott művészeti alkotások megkülönböztetett helyet foglalnak el az erdélyi képzőművészeti életben. Hagyományuk távoli időkre nyúlik vissza. Egyidős a nyomdászattal. A Honterus alapította brassói nyomdában már 1542-től készítettek fametszet-díszítésű könyveket, melyeket német, magyar és a kor tudományos nyelvén latinul nyomtattak. A neves szász reformátor, aki Bázalból hozta Erdélybe a tipográfia friss tudományát, maga is művelte ezt a műfajt, több metszete maradt fenn az utókor számára. A világhírű betűmetsző és nyomdász, Tótfalusi Kis Miklós, a magyar nyomdászat erdélyi klasszikusa pedig századának jeles fametszőművészei közé tartozott. Neki is köszönhető, hogy amikor elterjedt, virágzásnak indult a nyomdászat a három részre szakadt hazában, egyre gyakoribbakká váltak a fametszettel illusztrált könyvek. Erdélyben, kivált Szamosújváron és környékén, meg Csíksomlyón, a csíki székelyek körében, működtek népi fametsző mesterek is, akik az ismert bibliai eseményeket, a szentek személyét vészték fába, sokszorosították a búcsúra összesereglett hívők lelki épülésére.

A Trianon utáni elszakíttottság, amely teljes szellemi elszigeteléssel is járt, rövid időre megbénította az erdélyi magyarság művészeti életét. A románok bizánci kultúrája, művészeti orientációja távol állt és mindmáig elkülönül a magyar szellemiségtől. Ezért az elszakadást követő kritikus időszak - Vásárhelyi Z. Emil szavaival - kialakította a "remeteművész" sajátos típusát, akik elszigetelve, önmagukba visszahúzódva, megkettőzött kinnal vajúdvá fejezték ki magukat, teremtették meg művészetüket. Sokszor évtizedekig kísérletezve-kallódvá találták meg egyéni látásmódjukat, a szükséges technikát. Kettős kényszer béklyójában vergődve dolgoztak. Banner Zoltán mindezekről így ír: "Képzőművészetünk a (szellemi) létért, a nemzetiségi tudat tisztulásáért, entitásunk megőrzéséért folytatott küzdelem szerves alkotóeleme, kibontakozásában nem a mindenkori nyugat-európai modellhez való feltétlen alkalmazkodás a tipikus, hanem - a mostoha tájékozódási-szellemi körülmények, a vidékiesség és bezártság, befelé fordulás összes előnytelenségével, illetve azok ellenében - kivívott formai, kifejezésbeli gazdagsága, vitalitása."

A nemzeti megmaradásért folytatott - napjainkig tartó - gigászi küzdelem hatalmas belső erőt adott a magára maradt erdélyi magyar képzőművészetnek. Ennek sodrában újult meg a termékeny hagyományokra támaszkodó fa- és linómetszés művelése is, szinte egy időben a művészeti ág európai újvirágzásával. A festőként világhírűvé vált Zsögödi Nagy Imre kezdeti éveiben ugyancsak nagy szeretettel vette kezébe a metszővészt és használta önkifejezési eszközként. Önvallomásában írja ezekről az évekről: "Majdnem minden képemet először megmetszettem, s csak ezután festettem meg... - így könnyebben ment a festés tudtam majdnem pontosan, hogy mit akarok csinálni..." Ebben az időben, 1924

és 1936 között, a fekete-fehér kontrasztjával is képes volt gazdag lelki-érzelmi állapotok árnyalt ábrázolására, olyan művészi színvonalon, mint ahogy később színpompás festményein sikerült. Kivált metszettechnikával készült arcképei vetekednek a kor legjelesebb expresszionista fametsző-művészeinek alkotásaival.

Linómetszésben az erdélyi polihisztor, Kós Károly teremtett példát, technikát, és csakhamar számos követőre talált. Hatása, miként az építészetben, könyvművészetben és egyéb területeken gyorsan kisugárzott. Habár stílusa követhetetlenül egyéni maradt, így iskolát nem teremtett, de a nemzeti hagyományokra építkező, mégis modern utakat kereső képzőművészek nem maradhattak érintetlenül alkotó törekvéseitől.

Amikor Budai György, majd Gy. Szabó Béla - korunk e két világhírre emelkedett, egyetemes emberi kultúrát gyarapító fametszőművésze - elindult pályáján, a hagyományok ösztönző ereje mellett, Zsögödi Nagy Imre és Kós Károly példájára, segítő-buzdító eredményeire már biztosan támaszkodhattak.

Gy. Szabó Béla művészi munkásságának elismert rangja, kivételes alkotóereje, "remeteművész" életszemlélete és nemzetközi sikere - virágzásnak indította az erdélyi fametszőművészetet. Hatása mindmáig felmérhetetlen. Rangot adott a műfajnak. Alkotókat és műértőket nevelt, nagy számban. Művészi célokon túli lehetőségeket ismert fel és használt ki Gy. Szabó Béla. Még pályája elején nyilatkozta egy ízben: "A fametszet szociális művészet. Széles rétegekhez szól." A felismerés súlyát növeli, hogy a művész egy nemzeti kisebbségbe taszított népcsoport, az erdélyi magyarság lelkét kifejezve emelkedett világcsoodává.

Úgy, hogy közben - tudatosan - remekművei tartalmával is nemzetközi önérzetet táplált, hitet, lelkiertő árasztott. Ezt vitatni nem lehet.

A művészi példa nyomán megújult a népi fa- és linómetszés művelése is. Az Erdély Művészetéért Alapítvány által elmúlt év őszén meghirdetett emlékpályázatra huszonöt erdélyi művész küldte el munkáját, tisztelegve Gy. Szabó Béla emléke előtt. Művészeti főiskolát végzett grafikusok, akik elsődlegesen és hivatásszerűen művelik ezt a technikát (Gál Éva Emese, Kovács Géza, Mátyás József, Molnár Dénes, Szabó Vilmos) mellett magas szinten alkotó, művészileg elismert autodidakták (Imets László, Jorga Ferenc, Portik Sándor, Torró Vilmos, Vecserka Zsolt) egyaránt pályáztak. A beküldött művek anyagból kiállítás született: a napjainkban Erdélyben élő fa- és linómetszők gazdag seregszemléje.

Hajdú Demeter Dénes

Új Magyarország 1992. augusztus 8.

2.

4.

3.

1.

6.

5.

MÚTÁRGYJEGYZÉK

/részlet/

1. Csomortáni Gál László	<i>Horgolásos kollázs</i>
2. Dr. Sipos József	<i>A tudás fája</i>
3. Donát Lajos	<i>Portrék</i>
4. Kerégyártó László	<i>Önarckép</i>
5. Sütő Levente	<i>Székek</i>
6. Kovács Géza	<i>„Egy kapafaragó emlékére”</i>
7. Portik Sándor	<i>Fenyő</i>
8. Jorga Ferenc	<i>Vicsoly</i>
9. Kudor István	<i>Kapatisztító</i>
10. Kelemen Dénes Lehel	<i>Magasles I.</i>
11. Papp Béla	<i>Sarok téka</i>
12. Molnár Dénes †	<i>Rettegi</i>
13. Miholcsa József	<i>Bartók</i>
14. Papp Béla	<i>Sujkoló</i>
15. Gy. Szabó Béla †	<i>Július</i>
16. Demeter István	<i>Szerelem</i>
17. Walter Frigyes †	<i>Fájdalom</i>
18. Salló István †	<i>Parasztasszony</i>
19. Papp Béla	<i>Tükrös</i>
20. Kalló Gyula	<i>Kalotaszegi falurészlet</i>
21. Papp Béla és Kiss Tímea	<i>Szilágysági mángorló</i>
22. Tamási Árpád	<i>Hódolok a mesternek</i>
23. Kiss Tímea	<i>Turáni ornamentika</i>
24. Orbán Miklós	<i>Szőlős tál</i>
25. Szervátiusz Jenő †	<i>Ébredés</i>
26. Szervátiusz Tibor	<i>Madonna</i>
27. Barabási Somogy Örs	<i>Fali kép</i>
28. Vecserka Zsolt	<i>Karácsony</i>
29. Gálffy Bódi Tamás	<i>Gyökerek</i>
30. Domján Sándor	<i>Az Olt Tusnádnál</i>
31. Imets László	<i>Mesemondó</i>

„Minden magyar felelős minden magyarért”

Szabó Dezső

Vármegye Galéria

www.varmegyegaleria.hu

1052 Budapest, Vármegye utca 11.

Tel./fax: 318-8148

E-mail: ema@t-online.hu

Galériavezető: Kulcsár Edit

Támogatók:

Szülőföld Alap

Nemzeti Civil Alaprogram

Belváros Lipótváros Önkormányzata

Nemzeti Kulturális Alaprogram

NCA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Adókedvezményre jogosító támogatásaikat az OTP-nél vezetett
11786001-20054214 számú számlánkra várjuk.

1% felajánláshoz adószámunk: 19006451-1-41